

IMAMO ŠTIRI TISOČMETRSKA BREZNA IN 500-METRSKO JAMSKO VERTIKALO

SVETOVNI REKORD V KANINU

FRANCE ŠUŠTERŠIČ

Vselej se mi je dobro zdelo, kadar sem v Planinskem vestniku prebral kaj jamarskega. Ne toliko iz nečimrnosti — te seveda ne morem povsem zanikati —, ampak zato, ker sem že od nekdaj prepričan, da imamo jamarji in planinci precej skupnega tako v etiki kot v tehniki. Jasno mi je tudi, da imamo za širjenje golih informacij jamarji svoja glasila — če pa kdaj ne zadoščajo, javna občila.

Tokrat bom — tako rekoč iz obupa — slednje načelo prekršil. Slovenskim jamarjem se je posrečilo nekaj, kar ne sodi le v Naše jame, Glas podzemlja in tako naprej, temveč na naslovnice najbolj branih časopisov. Inženirji javnega mnenja pa nič! Mesec, dva. Po elektronski pošti me zalije poplava čestitk, poštni nabiralnik dušijo pisma z izrezki iz (neslovenskega) časopisja. Pogum mi zraste in v Poštni predal 29 našega najeminentnejšega dnevnika pošljem protestno pismo, seveda, da bo objavljeno. Čakam. Teden, dva, mesec. Spet nič. Potem se odločim, da nekaj napišem v »Planinca«. Želim, da ne bo samo gola informacija, da bo nekaj osebnega. Tehtam in tehtam, nazadnje pa pošljem kar tisto, kar sem bil nekoč poslal Delu.

Prijatelji planinci, oprostite, ampak novica mora v javnost!

NEKEMU REKORDU NA ROB

Poštni predal 29 je namenjen razpravam o člankih, ki so se v Delu že pojavili. Tu pa bom govoril o tistih, ki se niso, a bi se morali.

Konec lanskega novembra je trojica jamarjev Društva za raziskovanje jam Ljubljana dosegla vznožje vhodnega jaška Brezna pod velbom pod Laško Planjo v Kaninskem pogorju. Štiri zaporedne akcije so bile potrebne, da je bil premagan 501 meter navpičnice, večinoma v ledu, brez polic in brez stojišč. Ne morem zanikati, da so Jamarske novice prinesle kratko notico, ki je poznavalcem povedala, da je bil storjen vrhunski jamarski podvig. Ampak to je tudi (skoraj) vse.

Dva meseca preverjanj — potem pa so se iz sveta vsule čestitke k novemu svetovnemu rekordu. Povejmo naravnost: pod Kaninom so slovenski jamarji premagali doslej največjo jamsko vertikalo na svetu in preoračili magično mejo 500 metrov.

Uspeh, ki je bil še nedavno onkraj meje verjetnega. Ker pa je bil dosežen v razmerah, ki že povprečno jamo napravijo zoprno, da ne rečem težko, šteje še toliko bolj. Skoraj vsaka čestitka se konča približno tako, kot je zapisal **Graham Mullan** iz Bristol: »Popolnoma verjamem, da je res, ampak dojeti še vedno ne morem.« — Precej gotovo je, da so enovite navpičnice okrog 1000 metrov fizično nemogoče. Zato se **Chriss Dawson** iz Avstralije ne moti, ko pravi, da bodo jamarji še kje odkrili in premagali navpičnice, večje od 500

metrov, a bo magična meja ostala pri petstotih in oddoljni korak čeznjo bo za vedno slovenski.

Približni vzporednici v bolj znanih športih sta edino Česnov podvig na Lotseju ali preskok 200 metrov v Planici. Petindevetdeset odstotkov tega, kar polni športne strani naših časnikov, je po svetovni teži v primerjavi z rekordom na Kaninu popolnoma nepomembnih.

DVA ČISTO SLOVENSKA ŠPORTA

V Italiji ali Franciji bi vsaj nekaj časopisov dosežku posvetilo posebne izdaje, dnevni tisk pa bi prinesel večstranske reportaže. Televizijski intervjuji s člani odprave in različni strokovnjaki bi uspeh osvetlili z vseh strani, od osebnega doživljanja brezkončne navpičnice pa do zvez z Romulom in Remom ter Nos ancêtres les Gaulois, kar bi urbi et orbi dokazovalo, da so takšnih podvigov sposobni samo naj-najši narodi sveta. Da bi ekipo sprejel predsednik države, je samoumevno.

Naši matadorji novinarskega peresa, ki mušico večje napihnejo v slona, so oslepeli, ko se je med njimi pojavilo nekaj večjega od hrošča. Slovenski jamarji smo dovolj trezni, da ne pričakujemo publicitete, ki bi bila vsaj približno v sorazmerju z uspehom. Vendar bi pričakovali, da bo znal vsaj en športni novinar razbrati sporočilce v Jamarskih novicah in dojeti vsebino. Če pa že sami ne znajo, bi jih morale spodbuditi ustanove, ki naj bi skrbele za promocijo Slovenije v svetu. Nerodnost je namreč v tem, da smo Slovenci »rodili« dva športa, smučanje in jamarstvo. Prvo nam je še nekako v zavesti, ampak kaj, ko ga nismo znali pravočasno razviti in smo ga v današnji obliki spet »uvozili«. Jamarstvo pa nikoli ni zaspalo. Če že ne moremo trditi, da se je svet vsega učil od nas in nismo stalni člani svetovne »prve lige«, nam tega prvenstva vendarle nihče resno ne oporeka.

Pač, domača javnost! Ali je res potrebno prečkati vsaj dve državni meji, da te pričnejo jemati resno? Ali moram po treh letih na istem mestu ponovno opominjati, da imamo Slovenci prvovrstnega promotivnega paradnega konja, ki ga ni treba niti skraćiti, ampak samo odpahnniti hlevska vrata in je že zrel za cesarsko redu-to? Zakaj moram odpreti angleški časopis, da bom prebral tisto, s čimer bi me morali zasipati domači? Nič nimam proti balonarju, ki je poletel iz Seula v Kanado. Še rajši pa bi videl na TV dnevniku svoje prijatelje, ki so napravili neprimerno več kar doma.

Od lani imamo v Sloveniji štiri brezna globlja od tisoč metrov in smo tudi brez zadnjega uspeha v najelitnejšem svetovnem »klubu« dežel, ki nimajo samo enega ali dveh tisočmetrskih brezen. Koliko Slovencev to ve?

Jamarji smo svoje storili. Mati Slovenija, ti si na vrsti!

S tem je povedano skoraj vse. Kar morda še manjka, je zapisal **Stanko Klinar** v Sto slovenskih vrhovih, str. 118—119.

(Op. ur.): Stanko Klinar je na teh dveh straneh opisoval 2587 metrov visoki Kanin, v odstavkih, na katere misli **France Šušteršič**, pa med drugim piše naslednje:

»Kar je bilo Kaninu odrečeno na površju, to mu je bilo dano v globinah. Kljub veliki višini in ogromnim razsežnostim mu namreč na obličju manjkajo velike stene in grebeni. Zato pa ima slovenski in jugoslovanski rekord v globinskem alpinizmu: Črnlesko brezno, 1198 m navpičnice pod ustjem, in Skalarjevo brezno, 911 m — z upanjem, da se pokaže nadaljevanje v še večje globine.

(S čimer se utegne eno ali drugo zelo približati svetovnemu rekordu, ki je 1500 m ...) Za temi številkami stojijo leta in leta priprav in vadbe, lahko tudi leta čakanja na ugoden trenutek, tedni nepretrganega vztrajanja v podzemlju, tveganja, da se skozi temo privali krhko naloženo skalovje ali nenadoma pridre voda, verjetno v slapovih in polna kamenja, in zalije ozki rov, kjer ni umika. Zato za tem suhim podatkom stojijo tudi smrtne žrtve ...«

In še marsikaj podobnega je napisano na teh dveh straneh Klinarjeve knjige.

V HIMALAJI JE SEDEM SLOVENSKIH ALPINISTOV Z VSAJ ŠTIRIMI CILJI

ANAPURNA, NAŠ ZADNJI OSEMTISOČAK

Iz Ljubljane je 27. marca prek Zagreba in New Delhija odpotovala v Katmandu sedemčlanska slovenska himalajska odprava, katere cilj je zadnji osematisočak, na katerega vrhu še ni bilo slovenskih alpinistov, 8091 metrov visoka Anapurna I. Pod vodstvom **Toneta Škarje**, podpredsednika Planinske zveze Slovenije in načelnika Komisije za odprave v tuja gorstva PZS, so na poti alpinisti **Viki Grošelj**, **Tomaž Humar**, **Janko Oprešnik**, **Davo Karničar**, **Andrej Karničar** in zdravnik **dr. Damijan Meško**. Na zagrebškem letališču se je Slovincem pridružil še splitski alpinist **Stipe Božič**, star znanec slovenskih plezalcev, ki je bil z njimi že večkrat v Himalaji, v nepalski prestolnici pa še mehiški alpinist **Carlos Carsolio**, ki je s Slovenci že plezal na osematisočak K2.

SLOVENSKI HIMALAJSKI OBLETNICI

Odprava ima nekaj ciljev. »Predvsem bomo naredili vse, da pridemo na vrh in da se vsi tudi varno vrnemo domov,« je pred odhodom dejal vodja odprave Tone Škarja, kajti prvenstveni cilj odprave je vzpon na vrh zadnjega od 14 osematisočakov, na katerem še ni plapolala zastava v rokah slovenskih alpinistov. Naslednji cilj bo prvenstveni vzpon po severozahodnem razu, česar se bo lotila naveza Janko Oprešnik—Tomaž Humar. Brata Andrej in Davo Karničar se nameravata kot prva človeka na svetu smučati prav z vrha Anapurne I v bazni tabor, kar so nekateri sicer že poskušali, vendar doslej še nikomur ni uspelo, vsaj en alpinistični smučar pa je pri takem poskusu izgubil življenje. Viki Grošelj namerava na tej mogočni gori nadaljevati svojo serijo vzponov na osematisočake; če mu bo poskus uspel, bo to že njegov enajsti osematisočak, na katerega bo priplezal. Njegov prijatelj in soplezalec Stipe Božič bo v koprodukciji s TV Slovenija o odpravi in vzponu na goro posnel film, o odpravi pa nameravajo člani napisati tudi knjigo. Seveda ima ambicijo priplezati na vrh tudi najboljši mehiški alpinist Carlos Carsolio, ki se je v Katmanduju pridružil slovenskim alpinistom.

Če bo našim plezalcem sedanji poskus plezanja na vrh Anapurne I uspel, bodo s tem hkrati počastili spomin na

Nalepka odprave

35 let, odkar je v Himalajo, na Trisul 2, odšla prva slovenska himalajska odprava, in na 20 let, odkar so slovenski alpinisti priplezali na vrh prvega osematisočaka, na Makalu. Po naključju sta ob zadnji od teh obletnic v Himalaji dva Slovenci, ki sta bila tam tudi pred 20 leti: tudi takrat je bil zdravnik odprave dr. Damijan Meško, **Stane Belak-Šrauf**, ki je takrat priplezal na vrh gore (isti dan pa je **Marjan Manfreda** postavil svetovni rekord, saj je na vrh priplezal brez kisikove maske na obrazu, torej brez uporabe dodatnega kisika, česar na tako visoki gori dotlej še ni nikomur uspelo), pa je zdaj na ogledih pod drugo goro, kamor namerava peljati odpravo. Ob vzponu na Makalu so slovenski alpinisti sklenili, da bodo nekoč priplezali na vse osematisočake, po možnosti po novih smereh, kar jim je dobršen del uspelo.

NEVARNA VELIKA GORA

Anapurna I je zadnji osematisočak, na vrhu katerega Slovenci še niso bili, sicer pa je prva osematisočakrska gora, na katero so priplezali alpinisti. Že pred 45 leti, 3. junija 1950, sta francoska alpinista **Maurice Herzog** in **Louis Lachenal** kot prva človeka na svetu stala na osematisočaku, ki je bil Anapurna I.